

PATERICUL LAVREI PEȘTERILOR DE LA KIEV

Traducere din limba rusă de preot profesor Teoctist Caia

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

Aici se găsesc viețile cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinți de la Pecerska, scrise de cuviosul părintele nostru Nestor în letopisetul rusesc, și, de asemenea, povestirea despre Sfânta, făcătoare de minuni și marea Biserică de la Pecerska, scrisă de fericitul Simon, episcop de Vladimir și Suzdal

Viața cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintele nostru Antonie, primul dintre monahii ruși care s-au nevoit în peșteri (10 iulie)	14
Lauda cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Antonie de la Pecerska, începătorul vieții monahale în Rusia	33
Viața cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Teodosie, egumenul Pecerskăi, primul dintre monahii ruși care au început să se nevoiască în mănăstiri chinoviale (3 mai)	55
Povestire despre mutarea cinstitelor moaște ale cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Teodosie de la Pecerska	102
Lauda cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Teodosie, egumenul și începătorul regulilor călugărești în Rusia	111
Povestire despre Sfânta și Făcătoarea de minuni biserică de piatră a Pecerskăi, în cinstea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Cum a fost zidită, înfrumusețată și sfințită (scrisă de fericitul Simon, episcop de Vladimir și Suzdal)	121
Viața cuviosului nostru părinte Ștefan, care a fost egumen la Pecerska după cuviosul Teodosie <i>A dus la bun sfârșit zidirea sfintei biserici de la Pecerska și, cu toate că a suferit prigoană, a întemeiat mănăstirea de la Klova, iar apoi a fost episcop de Vladimir</i> (27 aprilie)	139

Viața cuviosului nostru părinte Nicon, egumenul Pecerskăi <i>La început, în timpul Sfântului Antonie, tunde frații în peșteră, apoi a întemeiat o mănăstire la Tmutarakan; apoi, după Sfântul Ștefan, a primit egumenia Pecerskăi și a împodobit cu icoane sfânta biserică de aici</i> (23 martie)	143
Viața cuviosului nostru părinte egumen Varlaam <i>A fost egumen în peșteră încă înainte de înălțarea Mănăstirii Pecerska, iar apoi a fost egumen al Mănăstirii „Sfântul și Marele Mucenic Dimitrie”. A suferit multe din pricina părinților săi atunci când a îmbrăcat veșmântul călugăresc și a fost pelerin la Locurile Sfinte</i> (19 noiembrie)	149
Viața cuviosului nostru părinte Efrem Eunucul <i>Călătorind la Locurile Sfinte, a adus tipicul studiților, la dorința cuviosului Teodosie, apoi a fost episcop de Pereiaslav</i> (28 ianuarie)	155
Viața cuviosului nostru părinte Isaia, făcătorul de minuni <i>A fost luat de la Mănăstirea Pecerska și așezat egumen la Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie”, apoi episcop de Rostov. Aici, aducând poporul la credință, a săvârșit multe minuni și a fost adus de îngeri la sfințirea bisericii de la Pecerska</i> (15 mai)	159
Viața cuviosului nostru părinte Damian, prezbiterul și vindecătorul de la Pecerska <i>A vindecat bolnavii cu rugăciune și ulei sfințit. Pe patul de moarte, a văzut un înger cu chipul Sfântului Teodosie, care i-a vestit că va moșteni Împărăția Cerurilor</i> (5 octombrie)	163
Viața cuviosului nostru părinte Ieremia clarvăzătorul <i>A prevăzut viitorul și gândurile omenești</i> (5 octombrie)	167
Viața cuviosului nostru părinte Matei înaintevăzătorul <i>A văzut cu limpezime visările diavolești și cugetele oamenilor</i> (5 octombrie)	169
Viața cuviosului nostru părinte Isaachie, zăvorâtul în peșteră <i>A fost înșelat de diavol și a suferit multe chinuri din partea celui ce ademenește cu dans, apoi a fost nebun, de dragul lui Hristos.</i> (14 februarie)	171

Mărturia cuviosului nostru părinte Nestor despre sfinții și fericiții primi călugări de la Pecerska, din viețile cărora a scris în această parte întâi.....	177
---	-----

PARTEA A DOUA

Cuprinde Vietile sfinților cuvioși și de Dumnezeu purtători părinți ai noștri de la Pecerska, pe care cuviosul părinte Policarp, fost arhimandrit la Pecerska, le-a auzit de la Sfântul Simon, episcop de Vladimir și Suzdal, și le-a povestit în scrisoarea sa către fericitul Achindin, arhimandritul de atunci al Pecerskăi

Viața cuviosului nostru părinte Nichita Zăvorâtu <i>A fost înșelat de diavol, care i s-a arătat în chip de înger, devenind preaînțelept și prooroc, însă, când s-a pocăit, a uitat totul. Apoi a fost episcop de Novgorod și făcător de minuni (31 ianuarie)</i>	181
Viața cuviosului nostru părinte Lavrentie Zăvorâtu <i>A obligat un demon să spună câți sfinți din Mănăstirea Pecerska pot să izgonească demonii prin cuvânt și cât de mult se tem diavoli de peștera (29 ianuarie)</i>	185
Viața cuviosului nostru părinte Alipie, pictorul de icoane <i>A pictat icoane pentru biserici fără să ia plată și a fost doctor făcător de minuni, folosind culorile pentru icoane. În chip nevăzut, au fost pictate icoane în numele lui, iar apoi, în chip văzut, un înger a pictat o icoană de-a fericitului (17 august)</i>	189
Viața cuviosului nostru părinte Agapit, doctorul fără de arginți <i>A vindecat pe bolnavi cu rugăciunea, dându-le verdețuri din mâncarea sa, și a salvat un doctor armean (1 iunie)</i>	197
Viața cuviosului nostru părinte Grigorie Făcătorul de minuni <i>Era de departe înfricoșător pentru demoni și i-a înțeleptit pe niște hoți cu minunile sale, apoi i-a prezis cneazului venirea unui puhoi de ape, în care el însuși a fost înecat, iar trupul său a fost găsit, în chip minunat, în chilia sa (8 ianuarie)</i>	203
Viața cuviosului nostru părinte Moisei Ugrin <i>Din copilărie a suferit în pământul Lehie, de la o văduvă (26 iulie)</i>	209
Viața cuviosului nostru părinte Ioan Mulpătimitorul <i>De dragul fecioriei, a pătimit multe și s-a îngropat în pământ până la umeri</i>	217

- Viața cuviosului nostru părinte Prohor, făcătorul de minuni**
Din iarba numită lobodă, făcea prin rugăciune o pâine dulce,
iar din cenușă – sare
 (10 februarie) 221
- Viața cuviosului nostru părinte Marcu cel din peșteră**
De porunca lui ascultau morții și, împreună cu el, se află cuviosul Teofil,
căruia adormitul întru Domnul Ioan i-a cedat locul cel de sus
și cu lacrimile căruia s-au umplut două vase
 (26 decembrie) 227
- Viața cuvioșilor noștri părinți Teodor și Vasile**
Au pățimit din partea cneazului Mstislav Sviatopolcovici,
clevetiți de diavolul în furtul unei comori
 (11 august) 235
- Viața cuviosului nostru părinte Pimen, multrăbdătorul suferințelor trupești**
Toată viața a zăcut bolnav, dar a avut simțământul mulțumirii
și a fost tuns de îngeri în chipul călugăresc
 (7 august) 247
- Viața cuvioșilor noștri părinți Spiridon și Nicodim, prescurari la Pecerska**
Aceștia rosteau Psaltirea pe de rost, în fiecare zi. Când a luat foc o clădire,
din cauza sobei, Spiridon a acoperit soba cu mantia și, aducând apă,
a stins flăcările
 (31 octombrie) 253
- Epistola cuviosului nostru părinte**
Policarp, adresată fericitului Achindin, arhimandritul Pecerskăi
Despre sfinții și fericii monahi de la Pecerska,
ale căror vieți sunt incluse în această parte a doua 255

PARTEA A TREIA

Aici sunt înșirate Viețile cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinților noștri de la Pecerska, spuse de părintele nostru Simon, episcop de Vladimir și Suzdal; iar eu le-am scris în epistola mea către fericitul Policarp, care atunci era călugăr la Pecerska și nu era încă egumen

- Viața cuviosului nostru părinte Eustratie, postitor și mucenic**
 (28 martie) 261
- Viața cuviosului părinte Nicon cel Uscat**
Fiind prizonier la cumani, a fost adus în lanțuri, în chip nevăzut,
la Sfânta Mănăstire Pecerska
 (11 decembrie) 265

- Viața cuvioșilor noștri părinți Cucșa Sfințitul Mucenic și Pimen Postitorul**
Primul dintre ei a fost ucis, botezându-i pe necredincioși; celălalt, prevăzându-și moartea, s-a săvârșit în aceeași zi. Nu trebuie să spui multe vorbe acolo unde mărturisesc faptele. Așa se face și cu acești fericiți
 (27august) 269
- Viața cuviosului nostru părinte Atanasie Zăvorâțul**
A trăit în zăvorâre doisprezece ani, după moarte a înviat și le-a spus fraților trei cuvinte de folos: „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi” (In 11, 25). Acest cuvânt al Său, spus despre Lazăr cel înviat a patra zi, Mântuitorul l-a împlinit și prin cuviosul nostru părinte Atanasie, zăvorâțul de la Pecerska, dorind ca și noi să împlinim cuvântul bogatului, spus despre săracul Lazăr: „Dacă cineva dintre morți se va duce la ei, se vor pocăi” (Lc. 16, 30)
 (2 decembrie) 271
- Viața cuviosului nostru părinte Nicola Sviatoșa, cneazul Cernigovului**
A fost bucătar la Pecerska timp de trei ani, portar trei ani, vindecând și proorocind. L-a izbăvit de moarte pe doctorul Petru, jertfindu-se în locul acestuia, dar a rămas în viață și s-a nevoit treizeci de ani, fără să iasă din mănăstire
 (14 octombrie) 273
- Viața cuviosului nostru părinte Erasm**
Și-a cheltuit averea cu înfrumusețarea unei biserici și apoi i-a părut rău după banii săi, dar nu a murit fără pocăință, cu rugăciunile cuvioșilor noștri părinți Antonie și Teodosie
 (24 februarie) 281
- Viața cuviosului nostru părinte Areta**
Toată averea furată de tâlhari, îngerii i-au socotit-o milostenie, căci a îndurat pagube cu mulțumire
 (24 octombrie) 283
- Viața cuviosului nostru părinte Tit prezbiterul**
Era în ceartă cu diaconul Evagrie și a văzut că, neiertându-l acesta, a fost ucis de un înger cu o suliță de foc; fiindcă și-a cerut iertare, a fost vindecat de boală, prin mâna îngerului
 (27 februarie) 287
- Viața cuviosului nostru părinte Nifon**
A fost episcop de Novgorod și nu a îngăduit ca mitropolitul Kievului să fie sfințit fără binecuvântarea Patriarhului Constantinopolului; înainte de moarte, l-a văzut

pe cuviosul Teodosie, care i-a făgăduit un loc împreună cu dânsul în ceruri
(8 aprilie) 291

Epistola cuviosului nostru părinte Simon, episcop de Vladimir și Suzdal, către fericitul Policarp, monahul de la Pecerska, care atunci nu era încă arhimandrit
A fost scrisă în numele tuturor monahilor. În această epistolă, el dă sfaturi, amintind pe unii care au trăit nu cu mult înaintea lui, călugări la Pecerska, ale căror vieți sunt înșirate în această parte a treia 297

Completare la cele trei părți ale Patericului, în care se găsesc *Viețile* scriitorilor acestei cărți, ale sfinților și cuvioșilor noștri părinți de la Pecerska: *Nestor, cronicarul Rusiei, Simon, episcop de Vladimir și Suzdal, și Policarp, arhimandritul Pecerskăi; de asemenea, povestirea aflării moaștelor Sfintei Iuliania fecioara și minunea ce s-a săvârșit în peșteră, de Sfintele Paști; și despre capetele izvorătoare de mir; povestire alcătuită mai apoi de părinții care s-au nevoit în această Sfântă Mănăstire Pecerska*

Viața cuviosului nostru părinte Nestor, cronicarul Rusiei
El a scris viețile cuvioșilor noștri părinți de la Pecerska, ce se găsesc în prima parte a acestui Pateric
(27 octombrie) 311

Viața cuviosului nostru părinte Simon, episcopul Vladimirului și Suzdalului
Acesta a lăsat în scris minunile cuviosului Antonie, despre ferecarea raclei cuviosului Teodosie și unele povestiri despre sfânta biserică a Pecerskăi, inserate în prima parte a acestui Pateric. A povestit, de asemenea, toate Viețile consemnate de Sfântul Policarp, care se găsesc în partea a doua. În sfârșit, a scris el însuși Viețile unor cuvioși, cu învățături adresate acestuia, care se găsesc în partea a treia a cărții
(10 mai) 315

Viața cuviosului nostru părinte Policarp, arhimandritul Mănăstirii Pecerska
A scris Viețile sfinților și cuvioșilor noștri părinți de la Pecerska, încredințate de episcopul Simon și inserate în partea a doua a acestui Pateric
(24 iunie) 321

Povestire despre aflarea cinstitelor moaște ale Sfintei Iuliania Fecioara
(6 iulie) 327

Povestire despre minunea săvârșită în peșteri, în timpul sărbătorii Paștelui 331

Povestire despre capetele izvorătoare de mir 333

Descrierea vieților sfinților lui Dumnezeu, care odihnesc în Peșterile Îndepărtate	337
Prefață	337
Cuviosul Longhin, portarul Mănăstirii Pecerska	340
Cuviosul Ignatie, arhimandritul Lavrei Pecerska	341
Cuviosul Siluan schimnicul	341
Cuviosul Agaton, făcătorul de minuni	342
Cuviosul Zinon postitorul	343
Cuviosul Macarie diaconul	343
Cuviosul Ahila diaconul	344
Cuviosul Ipatie tămăduitorul	344
Cuvioșii părinți Paisie și Mercurie	345
Cuviosul Lavrentie Zăvorâțul	345
Cuviosul Moisei, făcătorul de minuni	345
Cuviosul Ilarion Schimnicul	346
Cuviosul Arsenie cel harnic	348
Cuviosul Pimen postitorul	348
Cuviosul Atanasie Zăvorâțul	348
Cuviosul Sisoe schimnicul	349
Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni	349
Cuvioșii Leontie și Gherontie, canonarii de la Pecerska	349
Cuviosul Pavel cel ascultător	350
Cuviosul Nestor, cel neștiutor de carte	350
Cuviosul Tit ostașul	350
Cuviosul Pamvo cel ascultător și zăvorât	350
Cuviosul Zaharia postitorul	351
Cuviosul Teodor, prinț de Ostrog	352
Cuviosul Sofronie Zăvorâțul	353
Cuviosul Pancratie ieromonahul	353
Cuviosul Ammon Zăvorâțul	353
Cuviosul Mardarie Zăvorâțul, neagonisitorul	354

Cuviosul Ruf Zăvorâțul	354
Cuviosul Veniamin	354
Cuviosul Teofil, arhiepiscopul Novgorodului	355
Cuviosul Martirie diaconul	356
Cuviosul Eftimie ieroschimonahul	357
Cuviosul Casian Zăvorâțul	357
Cuviosul Pior Zăvorâțul	357
Cuviosul Pafnutie Zăvorâțul	358
Cuviosul Iosif, cel mult chinuit de boli trupești	358
Cuviosul Dionisie, preotul și zăvorâțul	358
Cuvioasa Eufrosina, egumenă de Poloțk	359
Cuviosul Luchian, sfințitul mucenic	360
Cuviosul Teodor cel tăcut	360
Cuviosul Anatolie Zăvorâțul	360
Cuviosul Martirie Zăvorâțul	360
Părțile din Moaștele Sfinților Prunci	
uciși de Irod pentru Hristos	361

Viața cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintele nostru Antonie, primul dintre monahii ruși care s-au nevoit în peșteri (10 iulie¹)

Trimis de Pronia divină, cuviosul Antonie a adus în Rusia binecuvântarea Sfântului Munte Athos și a pus aici începuturile vieții monahale desăvârșite, întemeind, cu multe minuni, Sfânta Lavră Pecerska.

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel care a făcut lumea cu înțelepciune, Care vrea mântuirea și luminarea tuturor oamenilor cu priceperea adevărului. Este binecuvântat că nu a lăsat pământul nostru rusesc în întunericul necunoștinței, departe de căile mântuirii. Așa cum a fost la începutul lumii – când „pământul era netocmit și gol, întuneric era deasupra adâncului și Duhul Sfânt Se purta deasupra apelor”, când, înainte de toate, Dumnezeu a făcut lumina pentru pământul nou zidit, iar apoi a poruncit soarelui să strălucească deasupra pământului și i-a dat în stăpânire ziua, iar lunii și stelelor le-a rânduit să lumineze noaptea –, când a venit timpul, și pământul nostru rusesc era scufundat în întunericul iadului prin nevederea mântuirii, atunci Duhul Sfânt, purtându-Se deasupra Botezului, dat nouă prin binecredinciosul cneaz Vladimir, ne-a luminat pe noi întâia dată cu lumina credinței. Apoi ne-a descoperit nouă Soarele priceperii, care strălucea cu fapte bune, ca să ne lumineze pe noi în zilele mântuirii; ne-au dat lumina lor luna și

¹ În această carte datele vor fi după Calendarul iulian.

stelele înțelegerii celei drepte, care ne-au adumbrat cu ajutorul lor calea noastră prin întunericul necunoștinței.

Și Dumnezeu a ales pentru aceasta pe cuviosul și purtătorul de Dumnezeu părintele nostru Antonie, care, curând după creștinarea rușilor, ca un al doilea Moise, după trecerea israelitenilor prin mare, supunându-se chemării lui Dumnezeu, s-a urcat în Sfântul Munte – nu Sinai, care fumega cu focul mâniei lui Dumnezeu, ci pe Athos, care strălucea de harul Născătoarei de Dumnezeu –, unde a primit legea harului, transmisă cu ajutorul îngeresc sfântului cin monahal. Când a venit de la Athos, trimis de Dumnezeu în Rusia să-i aducă o lege desăvârșită, s-a arătat a fi în toate urmașul legiuitorului israelitean. Precum acela, venind cu Legea la poporul lui Israel, strălucea precum razele soarelui și, de aceea, și-a pus pe față un acoperământ, așa și pe acest cuvios îl numește Biserica „legiuitorul nostru”; de aceea s-a sălășluit în peșteră, ca și cum și-ar fi pus pe față un acoperământ. Da, ca un nor care acoperă soarele, dar nu-i poate ascunde razele, și să întunece ziua, tot așa și peștera nu a putut ascunde legea adusă de cuviosul părinte al nostru Antonie, despre care vorbește el însuși, împreună cu proorocul, ca de raza lui călăuzitoare: „Legea Ta este luminătorul picioarelor mele și lumina căilor mele”.

Asemenea soarelui a luminat cuviosul legiuitor pământul nostru rusesc cu legea desăvârșită a călugăriei, care strălucea în peșteră, cu faptele bune, ca o lumină ce strălucește în întuneric și care a gătit ziua prielnică de mântuire în care au început să umble fiii Rusiei, cei ce au primit chipul cel plăcut al monahismului, strigând împreună cu Apostolul: „Acesta este timpul prielnic, aceasta este ziua mântuirii!”. Și, precum norul nu poate împiedica soarele să-și arunce lumina, și nici pe luminătorii ce stăpânesc noaptea, luna și stelele, așa și cuviosul părintele nostru Antonie, acoperit de pământul peșterii, ca un soare înțeleghător, a luminat în Rusia, fără piedici, cu lumina sa, luminătorii gândiți, ajutându-ne pe noi în nopțile necunoștinței noastre despre mântuire.

Dintre toți luminătorii care au strălucit mai tare, pe cuviosul Teodosie de la Pecerska Biserica îl numește stea a rușilor, dar nu o

stea simplă, ci o stea care conduce celelalte stele, adică luna (asemenea celor șapte luminători cerești, care au propria lor mișcare, numiți planete – din numărul lor nu face parte doar luna, ci și soarele –, la învățătorii bisericești se numesc la fel cele șapte stele care stau în mâna dreaptă a Domnului). Ceilalți nenumărați sfinți de la Pecerska, care, în legea adusă de cuviosul Antonie, au urmat îndreptările cuviosului Teodosie, au strălucit precum niște stele curate, ce s-au înmulțit pe tăria cerului. Iată de ce sfânta și făcătoarea de minuni Lavră Pecerska s-a arătat, în chip nemincinos, asemenea cerurilor.

Astfel, împreună cu preacuviosul Nestor, cronicarul rus, care a strălucit în aceeași vreme, vom începe să depănăm povestirea primului mare luminător al acestui cer rusc.

În timpul cărmuirii lui Sviatoslavici Vladimir, primul cneaz binecredincios, autocratul pământului rusc, a binevoit Dumnezeu să-l descopere pe luminătorul Bisericii Sale și învățătorul călugărilor, pe cuviosul și de Dumnezeu părintele nostru Antonie.

S-a născut în orașul Liubeci. Din copilărie a purtat în suflet frica de Dumnezeu și a dorit să se îmbrace în chipul călugăresc. Domnul, Iubitorul de oameni, i-a pus în inimă gândul să meargă în țara grecească și, acolo, să se tundă ca monah. A plecat la drum, călătorind și trudindu-se în Domnul pentru mântuirea noastră, a ajuns la Constantinopol și, apoi, la Muntele Athos. Aici a văzut toate sfințele mănăstiri și felul de viață al sfinților părinți, mai presus de firea omenească, imitând în trup viețuirea îngerilor și apropiindu-se mai mult de dragostea pentru Hristos. Râvnind după viața acelor părinți, a venit la una dintre mănăstiri și l-a rugat pe egumen să-l învrednicească de chipul călugăresc. Egumenul, văzând cu duhul viitoarele lui virtuți, i-a îndeplinit rugămintea, l-a tuns și l-a învățat viața desăvârșită a monahului. Antonie, făcând în toate voia lui Dumnezeu, s-a nevoit și pentru dobândirea altor virtuți, propășind în supunere și ascultare, încât toți se bucurau pentru dânsul.

Când deja petrecuse destul timp în Sfântul Munte, fiind drept în toate lucrările sale, încât mulți se foloseau duhovnicește, egumenul a primit înștiințare de la Dumnezeu să-i dea drumul cuviosului pentru

a se întoarce în Rusia. Egumenul l-a chemat și i-a spus: „Antonie, pleacă înapoi în Rusia, pentru ca și acolo să fii de folos și întărire pentru alții, și să fie cu tine binecuvântarea Sfântului Munte”. Cuviosul Antonie, primind binecuvântare precum din gura lui Dumnezeu, a plecat în Rusia și a venit la Kiev. Intrând în oraș, s-a gândit unde poate să viețuiască și a mers pe la mănăstirile din ținutul acela (pe acestea le construiau atunci monahii greci, veniți pentru creștinarea Rusiei împreună cu mitropolitul Mihail, dar nu aveau o rânduială desăvârșită și nici viață de obște). Nu a vrut să trăiască în nici una dintre aceste mănăstiri, nefiind pentru aceasta nici voia lui Dumnezeu. Atunci a început să cutreiere pădurile, și munții, și împrejurimile, ajungând la Berestovo. Aici a descoperit o peșteră, pe care o săpaseră, cândva, varegii², s-a rugat, s-a așezat acolo și trăia în mare cumpătare.

Când a adormit binecredinciosul cneaz Vladimir, puterea a trecut în mâinile necredinciosului Sviatopolk, care, începând să-și ucidă frații, i-a omorât pe Sfinții Mucenici Boris și Gleb. Văzând atâta vărsare de sânge, cuviosul Antonie a plecat iarăși la Sfântul Munte.

Sviatopolk a fost învins și a venit la Kiev să cârmuiască binecredinciosul cneaz Iaroslav. Îi plăcea satul Berestovo și biserica de aici, cu hramul „Sfinții Apostoli”, și a adunat în jurul său prezbiteri. Era acolo un prezbiter cu numele Ilarion, bărbat evlavios, care pricepea Dumnezeiasca Scriptură și era postitor (după mulți ani, soborul episcopilor ruși, la dorința lui Iaroslav, cu bunăvoința lui Dumnezeu, l-a ales mitropolit în biserica „Sfânta Sofia”; înainte de aceasta, a fost tuns în monahism de către cuviosul Antonie). Acest prezbiter s-a dus de la Berestovo la Nipru, pe dealul care acum este locul inițial al Mănăstirii Pecerska; atunci se afla acolo o pădure deasă. Ilarion și-a săpat o peșteră mică de vreo doi stânjeni³; acolo cânta, făcea metanii, se ruga în taină lui Dumnezeu, iar cuviosul

² Rușii îi numesc varegi pe vikinci (n. tr.).

³ Unitate de lungime care, în funcție de epocă și regiune, variază de la 1,96 m la 2,23 m (n. tr.).

Antonie era în acel timp la Sfântul Munte, în mănăstirea unde fusese tuns. Din nou, egumenul mănăstirii a primit o veste de la Dumnezeu: „Trimite-l iar pe Antonie în Rusia. Îmi este de folos acolo”. Egumenul, chemându-l pe cuvios, i-a spus: „Antonie, este voia lui Dumnezeu să mergi iarăși în Rusia și să fie asupra ta binecuvântare de la Sfântul Munte”, prezicându-i că va aduna mulți călugări în preajma sa, și, binecuvântându-l, l-a slobozit, zicând: „Mergi cu pace!”.

Cuviosul Antonie, luând binecuvântare, a sosit iarăși la Kiev și s-a urcat pe dealul unde Ilarion își săpase peștera sa mică de doi stânjeni, și, plăcându-i locul, s-a rugat cu lacrimi așa: „Doamne, să fie în locul acesta binecuvântarea Sfântului Munte Athos și rugăciunea starețului meu, care m-a tuns! Și întărește, Doamne, locuirea mea aici!”.

După această rugăciune, Antonie s-a așezat aici, rugându-se tot timpul lui Dumnezeu, mâncând numai pâine uscată și bând apă cu o măsurică (o dată pe zi sau la două zile), priveghind zi și noapte și săpând cu mâinile sale o peșteră mai mare decât cea în care locuise mai înainte.

Oamenii au aflat despre viețuirea sa și au început să vină, unii aducându-i merinde și cerând binecuvântare; alții însă dorind să viețuiască împreună cu dânsul, printre aceștia numărându-se și fericitul Nikon.

Atunci a venit la starețul Antonie în peșteră și cuviosul Teodosie, în vârstă de douăzeci și trei de ani, iar cuviosul Antonie i-a poruncit fericitului Nikon să-l tundă în monahism, pentru că acesta din urmă era preot și un călugăr îmbunătățit.

Binecredinciosul cneaz Iaroslav a încetat din viață și i-a urmat la putere fiul său mai mare, Iziaslav. Pe atunci Cuviosul Antonie era deja cunoscut în Rusia pentru marile sale virtuți, precum în vechime, în Egipt, fusese marele Antonie. Auzind de viețuirea lui, iubitorul de Hristos Iziaslav a venit la dânsul, împreună cu drujina⁴ sa,

⁴ Oștirea cnejilor în vechea Rusie (n. tr.).

rugându-l să-i dea binecuvântare și să facă rugăciuni pentru dânsul. De atunci, toți au aflat de cuviosul Antonie și au început să-l cinstească, iar unii iubitori de Hristos veneau la el pentru a-i tunde în călugărie, și el îi primea, îndeplinindu-le – când se făceau vrednici de aceasta – voia.

În acel timp, a venit la cuviosul Antonie fericitul Varlaam, fiul vestitului boier Ioan, apoi Efrem, un slujitor al cneazului, pe care, la dorința lor, cuviosul a poruncit lui Nicon să-i tundă în monahism. Cuviosul Antonie a suferit multă tulburare, împreună cu frații, pentru tunderea acestor doi monahi. Ilustrul boier Ioan a venit plin de mânie la peștera cuviosului, împrăștiind turma aleasă de Dumnezeu a lui Antonie, și l-a scos din peșteră pe fiul său, fericitul Varlaam, l-a dezbrăcat de hainele monahale, l-a îmbrăcat în haine albe boierești și l-a dus cu forța la palatele sale. Pe lângă aceasta, însuși cneazul Iziaslav, aflând de tunderea fiului boierului și a slujitorului său drag, s-a supărat pe frații lui Hristos adunați de cuviosul Antonie și, poruncind să fie adus fericitul Nicon, care i-a tuns, și-a vărsat toată mânia asupra lui, cerând ca Nicon să-i îndemne a trăi din nou în lume. L-a amenințat pe cuviosul părinte că-l va întemnița împreună cu învățătorul său, Antonie, și cu toți frații, iar peșterile vor fi dărâmate.

Cuviosul Antonie, silit de mânia acestuia, insuflată de stăpânul întunicului, a părăsit peșterile, împreună cu frații, și s-a dus în alte locuri.

Aflând aceste lucruri, soția cneazului și-a rugat stăruitor soțul să nu-i alunge din ținuturile sale pe acești robi ai lui Dumnezeu, ca să nu atragă mânia Lui, așa cum s-a întâmplat în patria ei, în pământul Poloniei, după izgonirea unor monahi (această prințesă era poloneză, fiica lui Boleslav cel Viteaz, iar ea și-a amintit de mânia lui Dumnezeu care s-a răspândit după ce au fost izgoniți niște monahi ai lui Moisei Ugrin⁵; atunci, tatăl ei, Boleslav, izgonind pe acei

⁵ În limba slavă, ugrin = ungur.

robi ai lui Dumnezeu, a avut parte de o moarte năprasnică, iar poporul s-a răsculat și a ucis mai mulți episcopi și boieri).

Iziaslav s-a lăsat convins de prințesă și, venindu-și în fire, a trimis la cuviosul Antonie să-l roage să se întoarcă la peștera sa. După trei zile acesta a fost găsit și l-au convins să se întoarcă.

Cuviosul părintele nostru Antonie a revenit la peștera lui, rugându-se lui Dumnezeu a-i da puterea să rabde cu bărbăție toate încercările vrăjmașului, care urăște binele, și să nu dea în gura fiarelor sufletele duhovnicești care s-au spovedit lui și să nu uite până la sfârșit pe robii Săi. Cu voia lui Dumnezeu, pentru rugăciunile cuviosului, s-au întors cu pace la păstorul lor nu numai oile cele împrăștiate, ci și o mulțime de oameni care căutau mântuirea au venit la el în peșteră și l-au rugat să-i izbăvească de întunericul celui viclean și să le descopere lumina mântuirii. El îi primea pe toți cu dragoste și, învățându-i cum să-L urmeze pe Hristos, a poruncit fericitului Nikon să-i tundă în monahism. S-au adunat pe lângă peștera sa vreo doisprezece frați. Aceștia au săpat o biserică și chilii, care s-au păstrat până acum sub mănăstirea Pecerska dintru începuturi; acolo a viețuit cuviosul Antonie patruzeci de ani.

După ce s-au adunat acești frați, cuviosul părinte Antonie a zis: „Iată, fraților, Domnul v-a ales și aveți harul Sfântului Munte! Egumenul care m-a tuns pe mine, cel ce v-am primit în cinul monahal, mi-a spus: «Să fie binecuvântarea asupra voastră: prima de la Dumnezeu și de la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, iar a doua de la Sfântul Munte»”. Apoi a adăugat: „Să viețuiți voi înșivă, fără mine; eu vă pun un egumen, pentru că doresc să trăiesc de unul singur, așa cum m-am obișnuit mai înainte”. Și le-a pus lor egumen pe fericitul Varlaam, iar el, stând departe de vuietul și deșertăciunea lumii, s-a zăvorât într-una din chiliile aceleiași peșteri. Apoi s-a mutat de acolo pe alt deal și a început să sape o nouă peșteră, care este sub marea Mănăstire a Peșterilor de acum.

Egumenul Varlaam și frații, primind binecuvântarea de la cuviosul Antonie, au rămas să viețuiască în prima peșteră. Crescând numărul viețuitorilor (mai ales atunci când se slujea în sobor), s-au

gândit să ridice o biserică nu foarte mare în afara peșterii. Atunci a venit egumenul, împreună cu frații, la cuviosul Antonie și i-a spus: „Părinte, numărul fraților a crescut și nu mai încapem în peșteră în timpul rugăciunii, încât, cu porunca Domnului și a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și cu sfântă rugăciunea ta, binecuvântează să ridicăm o mică biserică în afara peșterii”. Și cuviosul i-a binecuvântat pe dânșii la această lucrare; iar ei, plecându-se la picioarele sale, au mers și au început să construiască deasupra peșterii o mică biserică în cinstea Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Când această bisericuță de deasupra peșterii a fost gata, și egumen în peșteri era fericitul Varlaam, cneazul Iziaslav, care promise, la Botez, numele Dimitrie, a înălțat o biserică din piatră în cinstea acestui sfânt. Așadar, a ridicat aici o mănăstire și voia să-și construiască biserica sa mai înaltă decât cea a Pecerskăi, nădăjduind în bogățiile cu care-l înzestraseră Dumnezeu. Sunt multe mănăstiri întemeiate pe banii cnejilor și ai boierilor, dar destinul lor nu este același cu al mănăstirilor fondate pe rugăciunile și lacrimile, postul și privegherea sfinților. Astfel și cuviosul Antonie: nu a avut nici aur, nici argint, dar, izvorând lacrimi din credința inimii sale, a zidit o mănăstire neasemuită.

Când egumenul Varlaam a plecat la Mănăstirea Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie, frații care se nevoiau în peșteri au venit la cuviosul Antonie și i-au spus: „Părinte, să ne așezi un egumen!”. „Pe cine vreți voi?”, i-a întrebat cuviosul pe aceștia. „Pe cine vrea Dumnezeu și Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și tu, cinstite părinte!” Și le-a spus cuviosul: „Cine dintre voi este ascultător, blând și smerit, acela va fi egumenul vostru”. Atunci l-au cerut ca egumen pe cuviosul Teodosie, cu viață asemănătoare celei a părintelui Antonie și în toate iscusit. Și l-a binecuvântat cuviosul să fie egumen. Atunci toți frații, în număr de douăzeci, s-au plecat până la pământ în fața cuviosului Antonie, bucurându-se de un așa învățător.

Când însă cuviosul Teodosie a primit egumenia asupra peșterilor, cu mare grijă, cu post și rugăciuni amestecate cu lacrimi

îndeplinindu-și lucrarea sa, atunci l-a ajutat binecuvântarea și rugăciunea cuviosului părintelui nostru Antonie, care viețuia în singurătate. Dumnezeu a înmulțit și mai mult numărul monahilor, încât, în curând, se adunaseră în jur de o sută. Și cuviosul Teodosie egumenul, văzând acest lucru, s-a hotărât să așeze o mănăstire, și iarăși s-au dus la cuviosul Antonie, zicându-i: „Părinte, numărul fraților a crescut și noi am vrea să întemeiem o mănăstire”. Cuviosul Antonie s-a umplut de bucurie și a zis: „Fie binecuvântat Dumnezeu pentru toate! Rugăciunea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a sfinților de la Sfântul Munte să fie cu voi și să vă ajute!”. Atunci el a trimis pe unul dintre monahi la cneazul Iziaslav cu aceste cuvinte: „Iubitorule de Hristos cneaz, Dumnezeu înmulțește numărul fraților, iar locul de viețuire este strâmt. Te rugăm să ne dai muntele ce se află deasupra peșterii!”.

Auzind aceasta, cneazul s-a bucurat și a trimis un boier să le dea în stăpânire muntele de deasupra peșterii. Aici, cuviosul egumen Teodosie, împreună cu frații, a construit o biserică mare de lemn și a împodobit-o cu icoane. Au ridicat, de asemenea, multe chilii, înconjurând mănăstirea cu zid, și aici s-au mutat monahii din peșteri. De atunci, această mănăstire, ridicată cu binecuvântarea Sfântului Munte, a început să se numească Mănăstirea Peșterilor, deoarece monahii au trăit în peșteri.

Apoi cuviosul Teodosie a dorit să întărească mănăstirea sa, în afară de zidurile văzute, cu o îngrădire gândită, cu o rânduială pentru monahii de mănăstire, iar nu pentru cei din zăvorâre. Și a început să caute o regulă mănăstirească (așa cum scrie în viața sa) și, cu ajutorul său, a fost binecuvântarea și rugăciunea cuviosului Antonie, deoarece cu binecuvântarea, cu rugăciunea sa și cu Pronia lui Dumnezeu a fost găsit cinstitul Mihail, un călugăr de la Mănăstirea Studion, care venise din Grecia cu mitropolitul Gheorghe. Cuviosul egumen Teodosie l-a întrebat multe privind tipicul părinților de la Studion, cum se cântă în mănăstirea lor, cum se citește, cum se fac metaniile și cum se stă în biserică, ce hrană se dă la trapeză și în ce zile se folosește. Aflând în amănunțime toate acestea

de la Mihail și, de asemenea, de la fericitul Efrem, care fusese la locurile sfinte, a adunat atât regulile scrise, cât și pe cele prin viu grai aduse la Kiev, și le-a încredințat mănăstirii sale – de aici au primit regulile monahale toate mănăstirile rusești. De aceea este cinstită și stimată Mănăstirea Pecerska, pentru întâietatea sa înaintea tuturor mănăstirilor.

Atât de mult i-au ajutat egumenului Teodosie de la Pecerska binecuvântarea și rugăciunea cuviosului părintelui nostru Antonie! În acest timp al vieții cuviosului Teodosie, a mers la dânsul cel ce îi primea pe toți cei nou veniți, cuviosul părinte Nestor, cronicarul rușilor, care a întocmit și viața cuviosului Antonie și multe altele; cuviosul Nestor avea șaptesprezece ani, așa cum scrie el însuși. Părintele Teodosie l-a primit cu bucurie, având binecuvântarea și rugăciunea cuviosului Antonie. El a fost primul care a mărturisit de ce mănăstirea s-a numit Pecerska și, în cronica sa, a scris spre folosul multora despre întâile nevoițe ale începătorului mănăstirii, cuviosul părinte Antonie. Despre minunile cuviosului, nu toate – de exemplu, despre cinstitul său sfârșit –, vom scrie din cuvintele fericitului episcop Simon și ale ajutorului său, Policarp; mărturii despre nevoițele și necazurile pe care le-a suferit cuviosul Antonie le vom lua din cronica lui Nestor.

Cuviosul părintele nostru Antonie, trăind însingurat în altă peșteră, văzând buna rânduială a turmei sale alese de Dumnezeu, L-a slăvit prin virtuțile cele din afară și prin cele duhovnicești, și a urcat din putere în putere. De aceea și Dumnezeu l-a preamărit, așa încât a strălucit în Rusia prin nenumărate minuni, mai ales prin darul vindecării și al proorociei. Cuviosul părinte Antonie a fost un tămăduitor minunat și un prooroc rus. Vindecările minunate ale cuviosului se făceau deoarece el însuși slujea bolnavilor și se ruga pentru dânșii; dar, ascunzându-și cu smerenie darul vindecărilor, care stătea în rugăciunile lui, dădea bolnavilor ca medicament din fiertura de buruieni cu care se hrănea, pe care o binecuvânta, și bolnavii, luând-o, se făceau sănătoși ori de ce boală ar fi fost cuprinși. O așa vindecare minunată i-a lăsat-o și părintelui Agapit. Despre

harul înainte-vederii sale, în afară de alte cazuri, mărturisesc cele ce urmează.

Odată, trei cneji, fii ai lui Iaroslav – Iziaslav al Kievului, Sviatoslav al Cernigovului și Vsevolod al Pereiaslavului –, au plecat în campanie împotriva cumanilor, dar, mai întâi, s-au dus la cuviosul Antonie după binecuvântare. Acesta, văzând cu duhul că mânia lui Dumnezeu este asupra lor, a lăcrimat și le-a zis: „Din cauza păcatelor voastre, veți fi biruiți și puși pe fugă de necredincioși; mulți dintre ostașii voștri se vor îneca într-un râu, alții vor cădea prizonieri, iar unii vor cădea de sabie”. Toate s-au împlinit pe râul Alta, încât cnejii abia și-au salvat viața prin fugă – Iziaslav și Vsevolod la Kiev, iar Sviatoslav la Cernigov. Cumanii s-au împânzit prin toată Rusia, au prădat sate și orașe și au luat prizonieri.

În același timp, cuviosul i-a prezis lui Șimon, fiul lui African, cneazul varegilor, că va scăpa cu viață în luptă, chiar zăcând, deja, printre leșuri, iar peste mulți ani va fi primul înmormântat în biserica de piatră de la Pecerska, ridicarea căreia cuviosul deja o prevestise. Cuvintele cuviosului s-au împlinit întocmai, iar Șimon, întorcându-se din această campanie, i-a dezvăluit cuviosului: „Am zăcut, rănit, printre leșuri, dar o putere a lui Dumnezeu m-a scos dintre ele și mi-a tămăduit rănilor, și am găsit averea și pe soldații mei întregi”.

Apoi a povestit că o biserică asemănătoare cu cea de la Pecerska, ce avea să fie zidită și unde trebuia să fie înmormântat, a văzut-o de două ori în văzduh, stând pe câmpia luptei, lângă râul Alta, și aflându-se pe mare, când, alungat de unchiul său Iakun de la conducerea varegilor, a fugit în Rusia, la cneazul Iaroslav. Destăinuind toate acestea, Șimon a mărturisit, în fapt, binecuvântarea lui Dumnezeu în descoperirea despre biserică, despre care a proorocit cuviosul Antonie. El și-a scos brâul de aur și coroana și le-a dat cuviosului Antonie, zicând: „Le-am luat de pe icoana lui Iisus, răstignit pe Cruce, când am părăsit patria mea cu acest brâu, după cum mi-a poruncit mie glasul Domnului să se măsoare fundația bisericii în care voi fi înmormântat; coroana să fie atârnată deasupra Sfintei Mese!”. După ani îndelungați, s-a dovedit că cele prezise de cuviosul părinte

Viața cuviosului nostru părinte Nichita Zăvorâtul

*A fost înșelat de diavol, care i s-a arătat în chip de inger, devenind preaînțelept și prooroc, însă, când s-a pocăit, a uitat totul. Apoi a fost episcop de Novgorod și făcător de minuni
(31 ianuarie)*

Astfel de ostași viteji sunt mai cinstiți decât alții, care s-au obișnuit să nu lupte în grup, ci singuratici se avântă împotriva dușmanului; și chiar dacă Domnul îngăduie să cadă un timp, pentru a nu se mândri, văzând sârguința și bărbăția lor de mai înainte, nu îi părăsește până la sfârșit, ci îi ridică și îi face nebiruiți. Între vitejii oșteni ai lui Hristos la Sfânta Mănăstire Pecerska au fost cuviosul Isaachie Zăvorâtul și acest fericit Nichita, despre care vrednicul de laudă Policarp, după cum a povestit Sfântul Simon, mărturisește următoarele:

În timpul egumeniei cuviosului Nikon, era în Sfânta Mănăstire Pecerska un frate cu numele Nichita. Acesta l-a rugat pe egumen să-l binecuvânteze să se nevoiască de unul singur, în zăvorâre. Egumenul l-a împiedicat, zicând: „Copile, nu vei avea nici un folos, pentru că ești tânăr și ai să stai în trândăvie. Mai bine ți-ar fi dacă ai rămâne cu frații, să lucrezi împreună cu ei, și nu te vei lipsi de răsplată. Tu însuși l-ai văzut pe fratele nostru Isaachie, cum a fost înșelat de diavol în zăvorâre și a fost salvat de marele har al lui Dumnezeu, cu rugăciunile cuvioșilor noștri părinți Antonie și Teodosie!“. Nichita însă i-a răspuns: „Nicum, părinte, nu mă voi lăsa ademenit. Vreau să stau tare împotriva uneltirilor diavolești și Îl

voi ruga pe Dumnezeu, Iubitorul de oameni, să-mi dea și mie darul facerii de minuni, așa cum i-a dat lui Isaachie Zăvorâtul, care și până acum săvârșește multe minuni". Egumenul i-a spus: „Dorința ta este mai presus de puterile tale. Ferește-te, fiule, ca, preaînălțându-te, să nu cazii! Eu îți poruncesc să slujești mai bine pe frați și, pentru ascultarea ta, vei fi încununat de Dumnezeu!”.

Nichita nu a putut să se supună cuvintelor egumenului, nu a reușit să înăbușe în sine marea râvnă pentru viața în zăvorâre și a făcut ceea ce a gândit. S-a zăvorât, a zidit ușa și, fără să iasă, petrecea de unul singur, în rugăciune.

Dar, după câteva zile deja, nu a putut să evite cursele diavolești. În timpul cântării, a auzit o voce care se ruga împreună cu el și a simțit un miros nespus, de bună mireasmă. Înșelându-se cu aceasta, și-a zis: „Dacă nu ar fi fost un înger, nu s-ar fi rugat împreună cu mine și nu ar fi fost acest bun miros al Sfântului Duh”. Și s-a rugat cu sânguință, zicând: „Doamne, arată-Te Tu Însuși, ca să Te văd!”. Atunci a auzit o voce: „Nu mă voi arăta ție pentru că ești tânăr, ca să nu cazii, mândrindu-te”. Zăvorâtul i-a spus atunci, cu lacrimi: „Nu mă voi înșela, pentru că egumenul m-a învățat să nu iau în seamă ademenirile diavolești. Voi face tot ceea ce îmi vei porunci!”. Atunci șarpele cel pierzător de suflete, primind putere asupra lui, a zis: „Nu poate omul care se află în trup să mă vadă. Dar eu trimit îngerul meu să fie cu tine, ca să faci voia lui”. Și înainte i s-a înfățișat un demon în chip de înger. Nichita a căzut cu fața la pământ și i s-a închinat ca unui înger. Demonul i-a spus: „De acum înainte să nu te mai rogi, ci să citești cărți. Așa vei sta de vorbă cu Dumnezeu și vei da sfaturi folositoare celor ce vor veni la tine. Totdeauna mă voi ruga Ziditorului tuturor pentru mântuirea ta”. Încrezându-se în aceste cuvinte, zăvorâtul s-a înșelat și mai mult și nu s-a mai rugat, dar era sânguincios cu lectura cărților și îl vedea tot timpul pe demonul care se ruga și se bucura, crezând că un înger se roagă pentru dânsul. El vorbea foarte mult din Scripturi cu cei ce veneau la dânsul pentru folosul sufletului. A și început să proorocească și se

răspândise despre el o mare slavă, încât toți se minunau că toate cuvintele lui se împlineau.

Odată a trimis pe cineva la cneazul Iziaslav, zicând: „Astăzi, la Zavolocia, va fi ucis cneazul Gleb Sviatoslavici. Să-l trimiteți neîntârziat pe fiul vostru, Sviatopolk, la tronul Novgorodului”. Ceea ce a spus s-a și întâmplat – peste câteva zile s-a răspândit vestea uciderei cneazului Gleb. De aceea avea o tot mai mare faimă de prooroc și îl ascultau și cneazul, și boierii. Chiar dacă demonul nu știe ce va fi, ce a făcut el însuși sau ce rele i-a învățat pe oameni să facă – să ucidă sau să fure –, poate să descopere. De asemenea, când oamenii veneau la zăvorât după cuvinte de mângâiere, părutul înger îi povestea toate cele întâmplate cu aceștia. Nimeni nu putea concura cu dânsul în cărțile Vechiului Testament, deoarece știa pe de rost Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Deuteronomul, cărțile Judecătorilor, ale regilor și toate proorocirile din aceste cărți; știa bine toate cărțile evreiești, dar Evanghelia și cărțile Sfinților Apostoli, transmise nouă prin har, nu voia niciodată să le vadă și nici să audă de ele. Nu le citea și nici nu îngăduia să se vorbească din cărțile Noului Testament. De aceea, toți înțelegeau că a fost înșelat de vrăjmașul.

Alarmați de aceasta, au venit la cel înșelat cuvioșii părinți Nikon egumenul, Ioan, care a fost egumen după acesta, Pimen Postitorul, Isaachie, care a fost episcop de Rostov, Matei înainte-văzătorul, Isaachie, zăvorâtul din peșteră, Agapit doctorul, Grigorie făcătorul de minuni, Nicolae, care a fost episcop de Tmutarakan, Nestor cronicarul, Grigorie făcătorul de canoane, Teoctist, care a fost episcop de Cernigov, și Onisifor înainte-văzătorul. Toți aceștia, strălucind cu virtuțile, au venit și au săvârșit rugăciuni pentru Nichita, izgonind demonul de la dânsul, încât nu l-a mai văzut niciodată.

Scoțându-l din peșteră, l-au rugat să le spună ceva din Vechiul Testament. El s-a jurat că niciodată nu a citit aceste cărți, pe care mai înainte le știa pe de rost, deși nu știa nici un cuvânt să citească, pentru că abia învăța carte.

Viața cuviosului nostru părinte Agapit, doctorul fără de arginți

*A vindecat pe bolnavi cu rugăciunea, dându-le verdețuri
din mâncarea sa, și a salvat un doctor armean
(1 iunie)*

Când cuviosul nostru părinte Antonie de la Pecerska s-a preaslăvit cu darul vindecării, a venit la el la peșteră, din Kiev, fericitul Agapit, căutând vindecare sufletească prin tunderea în sfântul chip călugăresc, lucru pe care l-a primit.

A urmat cu tot sufletul viața îngerească a cuviosului Antonie, fiind martorul nevoițelor acestuia: cum acest măreț bărbat a slujit el însuși pe bolnavi și i-a vindecat cu rugăciunile sale, dar ascunzând darul acesta dat lui prin rugăciune, el le dădea verdețuri din mâncarea lui, ca și cum ar fi fost vindecătoare. Fericitul Agapit s-a nevoit mult timp, măsurându-se în nevoițe cu sfântul stareț. Când se îmbolnăvea cineva dintre frați, cuviosul își lăsa chilia (nu avea nimic ce se putea fura), venea la bolnav, îl ridica, îl culca, îl scotea din chilie pe mâinile sale și se ruga neîncetat la Dumnezeu pentru mântuirea bolnavului, ca, dacă boala s-ar fi lungit, cu voia Sa, degrab să înmulțească rugăciunea și credința robului lui Dumnezeu Agapit. Urmând nevoițelor cuviosului Antonie, fericitul Agapit s-a învrednicit să fie părtaș aceluiași har: vindeca prin rugăciunea sa pe toți bolnavii și le dădea, de asemenea, verdețuri pe care le fierbea în mâncarea sa. De aceea a fost numit doctor. Vestea despre el s-a răspândit în oraș și mulți bolnavi veneau la el și plecau sănătoși.

În acel timp trăia în orașul Kiev un doctor de neam și credință armenească, iscusit în vindecări, cum mai înainte nu avuseseră acele locuri. Consultând bolnavii care se aflau în pragul morții, le spunea ziua și ora când vor pleca dincolo, nu greșea niciodată și nici nu încerca să-i vindece. Un astfel de bolnav a fost adus la Mănăstirea Pecerska; era primul boier al cneazului Vsevolod, pe care armeanul îl adusese la deznădejde, prezicându-i moartea după opt zile. Fericitul Agapit, rugându-se pentru dânsul, i-a dat din verdețurile pe care le mânca el însuși și i-a însănătoșit. După aceasta, vestea despre cuvios s-a întins în tot pământul Rusiei. Armeanul, lovit de săgeata zavistiei, l-a muștrat pe cuviosul și a trimis la Mănăstirea Pecerska un om ce se afla în pragul morții, căruia i-a poruncit să bea otravă din buruieni în fața lui Agapit, ca să moară acolo. Fericitul, văzând muribundul, i-a dat verdețuri din care mânca el și, rugându-se lui Dumnezeu, l-a tămăduit pe cel condamnat la moarte. De atunci, armeanul s-a ațâțat și mai mult împotriva cuviosului și i-a învățat pe cei de o credință cu el să îi dea acestuia, în băuturi, buruieni otrăvitoare. Fericitul a băut o asemenea băutură, dar a rămas nevătămat, deoarece Domnul a spus: „Chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma” (Mc. 16, 18).

După aceasta s-a îmbolnăvit la Cernigov cneazul Vladimir Vsevolodovici Monomahul, pe care armeanul l-a tratat cu sânguință, dar fără succes. Boala s-a agravat. De aceea cneazul, fiind pe moarte, l-a rugat, prin apropiatii săi, pe egumenul Mănăstirii Pecerska (atunci egumen era cuviosul Ioan), rugându-l să-l trimită la Cernigov pe fericitul Agapit. Egumenul, chemându-l pe acesta, i-a transmis rugămintea cneazului. Dar fericitul Agapit, pe care nimeni nu l-a văzut ieșind din mănăstire și vindecând dincolo de hotarele ei, i-a răspuns cu smerenie: „Dacă voi merge cu așa treburi la cneaz, atunci trebuie să mă duc la toți bolnavii. Te rog, părinte, să nu-mi îngădui să ies pe porțile mănăstirii pentru slava lumească, de care am făgăduit în fața lui Dumnezeu să fug până la ultima suflare. Dacă vrei, eu mai bine merg în altă țară și mă voi întoarce când va trece această nevoie”. Trimisul cneazului, înțelegând că nu reușește să-l

aducă pe fericitul Agapit la stăpânul său, l-a rugat să-i dea măcar niște verdețuri pentru vindecare. L-a stăruința egumenului, fericitul i-a dat verdețuri din mâncarea sa, iar cneazul s-a însănătoșit cu rugăciunile cuviosului.

Atunci cneazul Vladimir Monomahul a venit el însuși la Mănăstirea Pecerska, să vadă cine este acela prin care Dumnezeu i-a dăruit sănătate. Nu-l văzuse niciodată pe cuviosul și a vrut să-l cinstească cu un cadou. Dar Agapit, nevoind să fie preamărit pe pământ, s-a ascuns, iar aurul adus pentru el i l-a dat egumenului. În scurt timp, același Vladimir a trimis iarăși pe unul dintre boierii săi cu multe daruri la fericitul Agapit. Trimisul cneazului, găsindu-l în chilie, a pus înaintea sa cele aduse. Fericitul însă i-a spus: „Fiule, niciodată nu am luat de la nimeni nimic, pentru că niciodată nu am vindecat cu puterea mea, ci cu puterea lui Hristos; și nici acum nu am nevoie de acestea”. Starețul a răspuns: „Părinte, cel ce m-a trimis știe că tu nu iei nimic, dar te rog, ca să-l mângâi pe robul Său, căruia i-a dăruit, prin tine, sănătate, primește-le și dă-le, dacă vrei, săracilor”. Starețul i-a răspuns: „Dacă spui așa, le iau cu bucurie. Să transmiți celui ce te-a trimis ca și celelalte lucruri pe care le are și nu poate să le ia cu sine plecând din viața aceasta, să le împartă săracilor, deoarece Domnul, Care Se află printre ei, l-a izbăvit de moarte. Eu nu am făcut nimic. Îl rog să-mi dea ascultare, ca să nu sufere mai mult”. Spunând acestea, Agapit a luat aurul adus și, prefăcându-se că îl ascunde, l-a scos din chilie, l-a aruncat, a fugit și s-a ascuns. Boierul, care a ieșit curând, a văzut toate aceste daruri aruncate înaintea porților, le-a adunat și le-a dat egumenului Ioan. Întorcându-se la cneaz, i-a povestit despre cuvios tot ce a văzut și a auzit, și toți au înțeles că este un adevărat rob al lui Dumnezeu, așteptând răsplată numai de la Domnul, iar nu de la oameni. Cneazul, care nu a îndrăznit să nu i se supună, a început să împartă cu dărnicie averea sa săracilor.

După mai multe osteneli și nevoințe bineplăcute lui Dumnezeu, s-a îmbolnăvit și acest doctor fără de arginți, fericitul stareț Agapit. Auzind aceasta, amintitul doctor armean a venit să-l viziteze și s-a

închegat o discuție despre arta vindecării, acesta întrebându-l pe cuvios cu ce buruieni se vindecă o așa boală. Fericitul a răspuns: „Cu aceea prin care Însuși Domnul, ca Doctor al sufletului și al trupului, dă sănătate”. Armeanul a înțeles că fericitul nu este priceput la vindecări și le-a spus însoțitorilor săi: „Omul acesta nu se pricepe în arta noastră”. Apoi, luându-l de mână, i-a spus: „Adevărat zic: peste trei zile va muri. Dacă nu se va împlini cuvântul meu, atunci eu îmi voi schimba viața și voi deveni monah”. Cuviosul a spus atunci cu mânie: „Metoda ta de vindecare este că vorbești mai mult de moarte decât de ajutor. Dacă ești iscusit, să-mi dai viață. Dacă însă nu este în puterea ta, de ce mă superi, condemnându-mă la moarte peste trei zile? Dumnezeu m-a înștiințat că voi pleca la Dânsul după trei luni”. Armeanul i-a spus iarăși: „Tu te-ai schimbat deja; cei ca tine nu trăiesc mai mult de trei zile”. Starețul slăbise într-atât, încât nu mai putea să se miște. Printre altele, la cuviosul Agapit, el însuși grav bolnav, a fost adus de la Kiev un alt bolnav pentru a fi tămăduit. Fericitul, cu ajutorul minunat al lui Dumnezeu, s-a ridicat din pat ca și cum nu ar fi fost bolnav și, luând verdețurile sale obișnuite pe care le întrebuița la mâncare, le-a arătat armeanului, zicând: „Iată verdețurile care îmi slujesc drept medicamente. Privește și înțelege”. Acesta, privind, i-a spus sfântului: „Nu sunt dintre ale noastre, dar cred că sunt din Alexandria”. Cuviosul a râs de neștiința acestuia, i-a dat bolnavului să bea din acele verdețuri și, rugându-se, l-a făcut sănătos. Apoi i-a spus armeanului: „Fiule, te rog mănâncă împreună cu mine, dacă vrei, aceste verdețuri, pentru că nu am cu ce te servi”. Armeanul i-a răspuns: „Părinte, noi postim patru zile în această lună și acum este post”. Auzind acestea, cuviosul a întrebat: „Cine ești și ce credință ai?”. El a răspuns: „Nu ai auzit, oare, despre mine că eu sunt armean?”. Fericitul i-a spus: „Cum de ai îndrăznit să vii aici să-mi pângărești chilia și să mă ții de mâna mea păcătoasă? Ieși de la mine, necredinciosule și necinstitule!”.

După aceasta, fericitul Agapit, după cum prezisese, a mai trăit trei luni și, bolind puțin, a plecat la Domnul în prima zi a lunii

iunie. Și, pentru că a fost pe pământ un doctor fără de arginți, a primit mare plată în cer, unde nu este boală. Frații, îngrijind cinstitele sale moaște, după obicei, l-au așezat cu cântări în peștera cuviosului Antonie.

După moartea sfântului, armeanul a venit la Mănăstirea Pe-cerska și i-a spus egumenului: „Din clipa aceasta părăsesc erezia armenească și cred cu adevărat în Domnul Iisus Hristos, Căruia vreau să-I lucrez în sfântul cin monahal. Mi s-a arătat fericitul Agapit, zicând: «Ai promis să primești chipul monahal; iar dacă minți, atunci, împreună cu viața, îți vei pierde și sufletul». Și eu cred că cel care mi s-a arătat este sfânt; dacă ar fi vrut să trăiască aici mai mult, Dumnezeu i-ar fi dat acest dar. Iar eu am crezut că nu va trăi nici trei zile. Dumnezeu însă i-a mai adăugat încă trei luni, iar, dacă i-aș fi spus că mai trăiește trei luni, el ar fi trăit trei ani. Acum cred că el însuși a vrut să plece de la noi, dorind ca un sfânt să fie în Împărăția sfinților. Dacă Dumnezeu l-a luat din această viață vremelnică și din această mănăstire, El i-a dat viață veșnică în locașurile cerești. De aceea vreau să îndeplinesc mai repede porunca acestui sfânt bărbat”. Ascultând de la armean astfel de cuvinte, egumenul l-a tuns în sfântul cin monahal, dând sfaturi doctorului să fie mai iscusit în vindecarea sufletului decât în cea a trupurilor străine, urmând fericitului Agapit. Și-a petrecut viața în nevoițe plăcute lui Dumnezeu, și aici, în Mănăstirea Pe-cerska, a primit și fericitul sfârșit, în cinstea Doctorului sufletelor și trupurilor, a Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava, împreună și cu Părintele Său fără de început și cu Preasfântul, bunul și de viață făcătorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.